

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- תה המפתח
- ספרית הנמר והג
- השבועות
- ימי בן המצרים - מלח
- ובאלו
- טיפוס מוצאים
- תח הסוכות
- תוכנית
- ימי הפרנס
- הנהגת של פסח
- בנינו מצוות המעיינות
- שמקורו
- תמורה ומסדר
- שיר הוריים
- שבת קודש
- מידת המצוות
- שומע ענינו
- ענינים בשיש בהגלה
- מורות שביק
- בראשית ח"א - מאמר
- נבואה בראשית-נח
- בראשית ח"ב - יל
- קל-שולח
- בראשית ח"ג - רצא-וידו
- שבת ח"א - שמת-בשלח
- בראשית ח"ב - אמרי-נבואה
- ירחי-משפטים
- שבת ח"ג - ירחי-מקור
- יקרא ח"א - יקרא-מצוע
- במדבר ח"א - במדבר-שלח

ניתן להשיג: mechonbenmetech@gmail.com
בארה"ב ניתן להשיג:
salea@yefenofbooks.com | Warehouse: 8462450220

פרשת שופטים תש"פ
גליון מס' 119

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מון רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת שופטים

משאר הוראות. אמנם גם לפירוש זה עדיין צ"ב למה הוצרך הכתוב לכפול כ"כ בדיני נזיקין, ולהזכיר שלשה ענייני משפטים.

ונראה עוד להביא ראיה לדברי הרשב"ם, ממה שנאמר בפרשת עגלה ערופה להלן (כא, ה) - ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע. כי הנה רק לפירוש הרשב"ם יעלה פסוק זה יפה, שכאן לא פירט הכתוב דם, דין, ונגע, אלא שנה דרך קצרה וכלל דיני נפשות ודיני ממונות בענין אחד, בהיותם שייכים למערכת המשפטים,

כי ילא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע (יז, ח)

פירש הרשב"ם: בין דם לדם - לפי פשוטו בין רציחה לרציחה, בין שוגג למזיד; בין דין לדין - דיני ממונות; נגע - נגע צרעת. ולפי פירושו מבואר יפה חילוק שלשת ענייני ההוראה: דיני נפשות, דיני ממונות, ודיני איסור והיתר. ואכן סדר כתיבתם לענין חובת דרישת דבר המשפט, הוא בדרך לא זו אף זו - מן החמור אל הקל, תחילה הוזכרו דיני נפשות החמורים שאינם נידונים אלא בבית דין של כ"ג, אחריהם דיני ממונות שנידונים בשלשה, ובאחרונה דיני איסור והיתר הקלים לעומת הראשונים, שדי להם בהוראת יחיד.

אולם רש"י פירש: בין דם לדם - בין דם טמא לדם טהור. אמנם על פי פשוטו צ"ע, כי מעתה אין שלש החלוקות מבוארות, שכן דם טמא ודם טהור נכלל כאורה במערכת דינים אחת עם הנגעים, ומה צורך ראה הכתוב לפרש שתי דוגמאות בענין האיסורים. כמו"כ יש לתמוה בסדר הדברים, שלפ"ז נמצא שפתח הכתוב בדיני איסור והיתר, ועבר לדיני המשפטים, ושוב חזר לענייני הראשון. ועיין אבן עזרא שפירש: בין נגע לנגע - כמו פצע וחבורה והכלל דברי ריבות. וכ"כ הרמב"ן (ד"ה דברי ריבות) והוספי - ודיבר הכתוב בהווה, כי בענייני המשפטים יהיו המחלוקות יותר

בגליון

פרשת שופטים

- ביאורי פסוקים..... עמוד 1
- כאשר זמם ולא כאשר עשה..... עמוד 4

היכל השבת

- ערב שבת - ב..... עמוד 6

בענייניא דיומא

- ימי הרחמים והסליחות..... עמוד 9

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה
הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים ע"י

- ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתינו
- מתומכי מכונינו
- הרה"ח ר' אריה ב"ר שמואל קרישנסקי שליט"א
- לרגל הולדת הבן
- הרה"ח ר' אהרן זאב חשין שליט"א
- לרגל אירוסין הבן

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד להם ולמשפחתם להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

לנחצות ותרומות "פרנס השבוע/ החודש"
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל' 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל' 052-7616048

בסיעתא דשמיא

בשבח הוודיה להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה
הננו מתכבדים להזמין אתכם להשתתף
בשמחת הבר מצווה של בנו בכורנו היקר

נחמן ישראל נ"י

שתתקיים בעזה השי"ת ביום שני ד' אלול תש"פ (24.8.2020 למינכם)
באולמי 'אבני חן' רח' יסוד העבודה 10 ביתר עילית
קבלת קהל משעה 8:30 בערב

מנינה וחתימה טובה

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
אריה קרישבסקי ורעיתו

גם אנו מתכבדים להזמין אתכם לטול חלק בשמחת נכדנו היקר
הרב אברהם יצחק קרישבסקי ורעיתו הרב מנחם זאב פרישמן ורעיתו
הרב בנימין שמואל רייס ורעיתו הרב דוד הופמן ורעיתו

אחי ורעי היקרים, הנכם מוזמנים אישית לשמחת הבר מצווה של בני נ"י
עקב המצב, לא הגיעו הרבה הזמנות ליעדם, נא ראו הזמנה זו כאישית

ידידכם אריה קרישבסקי

- ספרים
- למעלה המנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ומאמרים
- על המנה חסידי תורה
- ספרים
- על הש"ס
- ספר
- הנהגות ומחשבות
- ביאורי סידור
- ספר
- אמונה ומחשבות
- מגאן
- תורה ודעת
- אמרימים
- תורה ודעת

הנהגות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מיתותה מכון

סניפים 94 מקות מנוחה

עמדות המנהג בבני מוסת
לשמוק סיפורי רבני
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספרו בן מלך

בתיבת המידעית מרובי העלם

מלוקט התפילות 054-8422488

כתובת אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמדת מוסת לפי סניף 46

לתיבת הארית

mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרישת השבוע

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנמנה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך

התנהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מוס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

שהכרעת דבר ה' והסמכות הקובעת היא מירושלים עיר המלוכה].

והנה איתא בגמרא (סנהדרין יג:) לגבי משה רבינו ששקול כבית דין של שבעים ואחד. ויש לדון האם גם במשה נאמרה הגבלה זו שתוקף כוחו הוא דווקא כשהוא דן ומורה סמוך למזבח ואוהל מועד.

או דילמא שכיון שהשכינה עמו תמיד והוא איש האלוקים, היה לו את הארת התורה ואת הסמכות האלוהית בכל מקום שהלך אליו. וכענין שכתב רש"י בפסוק 'עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם' - אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (במדבר טו, ז).

והנה כתיב בפרשת כי תשא - ומשה יקח את האוהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה וקרא לו אהל מועד והיה כל מבקש ה' יצא אל אוהל מועד אשר מחוץ למחנה (שמות לג, ז).

ולכאורה מוכח מזה שתוקף סמכות הוראתו של משה לא הוצרכה למשכן ומזבח, אלא בכל מקום שבו נטה את אהלו נעשה שם אוהל מועד ומקור ההוראה לישראל. אכן יש לומר שזה דווקא לפני הקמת המשכן שלא נקבע מקום לשכינה להוועד עמו מעל הארון, אבל לאחר הקמת המשכן יתכן שאף משה הוצרך להיות קרוב לארון ולמזבח בכדי לשאוב כח תורתו וסמכות הוראתו ממקום השכינה. וקצת ראייה לזה מהא דמצינו לגבי בנות צלפחד שבאו לדון לפניו ולשמוע הוראתו בפתח אוהל מועד - ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה פתח אהל מועד לאמר (במדבר כז, ב). ויל"ע בזה.

* * *

צדק צדק תרדוף (טז, כ)

צדק היא המצוה היחידה בתורה שנאמר בה לשון רדיפה. כל המצוות שבתורה מוטל עלינו לשמרם ולעשותם, אבל לא מצינו בהם לשון רדיפה, רק במצוות הצדק, להעמיד האמת והיושר על תלם, ציורתה תורה לרדוף אחריה ולהשתדל בה.

ולעומת זאת יש להבחין כי לא מצינו באיסורים לשון התרחקות, כי אם אזהרה שלא לעשות. אולם לשון התרחקות לא מצינו אלא באיסור אחד והוא השקר, וכדכתיב בפרשת משפטים "מדבר שקר תרחק", שהשקר הוא הפכו של הצדק.

מן השקר ציוותנו התורה להתרחק, ועל הצדק

והזכיר את הנגעים לחוד כדוגמא לענייני האיסורים. אך לפירוש רש"י צריך ביאור, שאם ראה הכתוב לנכון לפרט דיני הדמים ודיני הנגעים בנפרד, משמע שאינם כלולים בענין אחד, ומדוע אפוא נשמטו דיני הדמים בפסוק זה. כמו"כ צ"ע לפירוש הראב"ע והרמב"ן, שלפי דבריהם שייכים כל שלשת העניינים לענין "כל ריב", ולמה זה ציין הכתוב במיוחד "כל נגע" לרבות את החובל בחברו, ולא כללו ב"כל ריב" כדרך שכלל בו את דיני נפשות והממונות.

* * *

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין ובין נגע לנגע דברי ריבות בשעריך, וקמת ועלית אל המקום אשר יבחר ה' אלוקיך בו (ז, ח)

בפסוק זה מבוארת המצווה להעמיד בית דין הגדול בלשכת הגזית במקום אשר יבחר ה', שמשם יוצאת הוראה לכל ישראל. וכמו שכתב הרמב"ם - בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה, ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהן הבטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך, זו מצות עשה (הלכות ממרים פ"א הלכה א). ועל בית דין זה בלבד חל דין זקן ממרא. ומבואר בגמרא שתוקף כח הסנהדרין לגבי כל העניינים, הוא דווקא כאשר הם יושבים במקומם בלשכת הגזית, כדאמרו - מצאן בבית פגי והמרה עליהן יכול תהא המראתו המראה תלמוד לומר וקמת ועלית אל המקום מלמד שהמקום גורם (סנהדרין ד:).

ונראה שיש בדבר זה שני טעמים.

א. משום שהמקום גורם להם לעמוד על האמת, כי כשהם בסמוך למזבח ולפני ה' נשפע עליהם שפע תורה ורוח משפט, ואור קירבת ה' מאיר בליבם לנטות ולהכריע בצדק ובמשפט.

ב. נראה עוד כי המקום מעניק להם את הסמכות כשלוחי ונציגי ה', ועל ידי כך שהם במקום ה', ניתן להם הסמכות להכריע ולהנהיג את העם בתורה, וניתן להם כח לקבוע את ההלכה, והכרעתם הוא דבר ה' וכאשר יצא מפייהם כן יקום וכן יהיה, ושוב אי אפשר לחלוק עליהם.

[ואפשר ששני דברים אלו נרמזים בפסוק 'כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלים'. 'כי מציון תצא תורה' - היינו שסגולת ציון הר הקודש היא להאיר בלבם את אור התורה. ודבר ה' מירושלים - היינו

ואכן הזרוע והלחיים והקיבה, וכן ראשית הגז, אין בהם חלות קדושה והם חולין, ובוזו שונים הם משאר מתנות כהונה כגון ביכורים חלה ותרומה ובכור שחלה בהם קדושה, והיינו כאמור משום שאלו ביסודם הם ניתנים מאת ישראל לה', וה' נותן אותם לכהנים.

אמנם צריך להבין שהרי בפסוק שלאחר כן נזכר גם תרומה גדולה - ראשית דגןך תירושך ויצהרךך... תתן לו. והרי תרומה גדולה היא מהמתנות הנזכרים שם בפרשת קורח, שהיא ניתנת לה' וה' נותנם לכהנים.

אולם כבר נתבאר כמה פעמים, שיש מצוות שנאמרו בהם כמה פנים בעניינם, ומשום כך חזרו ונשנו בכמה מקומות. וכמו כן מצות תרומה גדולה, גם יש בה שני פנים, האחד מצד הנתינה לה' והוא החיוב המבואר בפרשת קורח. אולם כאן נתוסף שחל מצות תרומה גם מצד העם עצמו לתת לכהנים, משום הכרת הטוב מצד העם לכהנים העובדים עבורם לפני ה'.

ומצינו שנחלקו הראשונים (רמב"ם בספר המצוות שורש יב ובהשגות הרמב"ן שם) אם בתרומה נאמר רק מצות הפרשה והנתינה לכהן כלולה במצוה זו, או דמצות נתינה לכהן היא מצוה בפני עצמה, ודעת הרמב"ן שהיא מצוה בפני עצמה ולמד זאת מפרשה זו, דכתיב תתן לו. כי מצד פרשה זו כל מצוותה היא רק נתינתה לכהן, והבן.

והאמת ציוותה עלינו לרדוף אחריו. ללמדך עד כמה מעלתה של מידת האמת והצדק, ועד כמה מגונה שפלות השקר והמרמה.

* * *

וזה יהיה משפט הכהנים מאת העם, מאת זובחי הזבת, אם שור אם שה, ונתן לכהן הזרוע הלחיים והקיבה... וראשית גז צאנך תתן לו (יח, ג)

נראה כי נשתנו מתנות אלו משאר מתנות כהונה, הכתובים בפרשת קורח (במדבר יח, יא) 'וזה לך תרומת מתנם לכל תנופות בני ישראל לך נתתם וגו''. שמתנות אלו 'זרוע לחיים וקיבה' ו'ראשית הגז', הם סוג אחר של מתנות כהונה, כי כל מתנות הכהונה שנכתבו בפרשת קורח משמעותם היא שאנו נותנים לה', אלא שה' נותן אותם לכהנים, מכיוון שהם משרתיו האוכלים משולחנו, ומשולחן גבוה קא זכו וכדכתיב התם "אשר יתנו לה' לך נתתם".

אבל כאן הוא ענין אחר, שהם מתנות שהעם עצמו נותן אותם באופן ישיר לכהנים, וכדכתיב "מאת העם" והיינו שאין אלו כשאר מתנות כהונה הנתינים לה' והם באים לכהנים מאת ה', אלא כאן המתנה היא מאת העם, כלומר שהעם עצמו נותנם לכהנים, תמורת זאת שהם עוסקים בעבודתו של מקום והם שלוחי דידן המקריבים לפני ה', על כן העם מעניק להם את שכרם כמשפט, הזרוע והלחיים והקבה, וראשית הגז.

כאשר זמם ולא כאשר עשה

העדות. ובר מן דין צריך עיקר דין זה טעם, שהרי בוודאי חמור העושה מן הזמם שכל חיובו הוא רק על מה שזמם לעשות, והילפותא שבאה לפטור את העשה סותרת עצמה מיניה וביה דהלא כל עשה הוא גם זמם, ואם על זה שעשה אותו לבר קטלא אתה מחייבו על קטלא עצמו לא כ"ש. ואמנם אמרינן עלה בגמ' דאין עונשין מן הדין, אבל סוף כל סוף הדין צריך ביאור, ומשמע שדין זה נובע מהגדר והטעם בעצם מהות חיובא דעדים זוממים.

ועיין ברמב"ן בפ"י עה"ת שכתב בזה"ל: כאשר זמם ולא כאשר עשה, מכאן אמרו הרגו אין נהרגין, לשון רש"י מדברי רבותינו, והטעם בזה בעבור כי משפט העדים המזומין בגזרת השליט, שהם שנים ושנים, והנה כאשר יבואו שנים ויעידו על ראובן שהרג

א. בגמ' מכות דף ה ע"ב 'תנא בריבי אומר לא הרגו נהרגין, הרגו אין נהרגין'. ורש"י בפ"י עה"ת ובכמה מקומות בש"ס מדייק לה מלישנא דקרא, 'כאשר זמם' - ולא כאשר עשה.

ובהסבר דין מופלא זה נאמרו הרבה טעמים, שהנה דין זה מן המוקשים ביותר הוא, דממה נפשך דאפי' אם איכא שום סברא דלא חייבה רחמנא על מה שעשה למרות שהוא חמור לכאורה מן הזממה עצמה, מכ"מ אכתי צריך ביאור רב דבשלמא המעשה עצמו אינו חשוב כזממה לענין חיוב התורה, אולם להיכן פרה עצם העוול ד'כאשר זמם', הלא עלינו לחייבו עכ"פ על מה שהביא דין על חבירו, גם אם אין תוספת חומר במה שמעשה כבר נעשה, והאיך מבטל הפטור של 'עשה' את החיוב שנתחייב בשעת הזממה והגדת

את הנפש ויבואו שנים אחרים ויזומו אותם מעדותם, צוה הכתוב שיהרגו, כי בזכותו של ראובן שהיה נקי וצדיק בא המעשה הזה, אילו היה רשע בן מות לא הצילו השם מיד ב"ד, כאשר אמר כי לא אצדיק רשע, אבל אם נהרג ראובן נחשוב שהיה אמת כל אשר העידו עליו הראשונים, כי הוא בעונו מת, ואילו היה צדיק לא יעזבונו ה' בידם כמו שאמר הכתוב, ה' לא יעזבונו בידו ולא ירשיענו בהשפטו, ועוד שלא יתן ה' השופטים הצדיקים העומדים לפניו לשפוך דם נקי, כי המשפט לאלקים הוא ובקרב אלקים ישפוט וכו', עכ"ל.

מדבריו משמע, דיסוד הדין משום שהיה רשע בדין זה, אבל ודאי צריך לומר שלא דוקא בדין זה דהרי גם בבא הרוג ברגליו שוודאי שהנהרג היה צדיק וישר בדין זה גם כן לא יומתו העדים. ועי' בשפתי חכמים שכתב להדיא כך: 'אותו איש שנהרג חייב מיתה ממקום אחר, ולכן נהרג, דאם כן למה ראה הקב"ה עוות זה שזה נהרג מיתת ב"ד בחנם, ולמה לא הקרה השם שיבואו עידי מוזמין קודם שיהרג זה, אלא ודאי חייב מיתת ב"ד ממקום אחר היה ולכן נתגלגל הדבר שנהרג קודם שבאו עדים וזממין ואין נהרגין'.

וכן משמע מלשון ספר החינוך (מצוה תקכד) שכתב, יש לומר קצת טעם לדבר כי אלקים ניצב בעדת הדיינים, ולולי שנתחייב הנדון במעשיו הרעים לא נגזר עליו מעשה המשפט, אבל ודאי ראוי היה לכך, וגלגלו עליו דין מן השמים ע"י זה הרשע ועל כיוצא בזה נאמר "וגם רשע ליום רעה", ואחר שנתגלה הדבר לעינינו כי זה האיש בן מות היה, לא רצתה התורה שנהרוג העדים עליו, והמשל בזה מי שהרג את הטרופה שאינו נהרג עליו גם זה כמו כן, מכיון שידענו על הדרך שאמרנו שנתחייב בב"ד של מעלה אין לו דמים, עכ"ל.

ב. הנה טעמי המצוה שגילו לנו הראשונים בזה מיישבים לנו היטב את חשבוננו של עולם, ומניחים את הדעת כיצד יתכן שקרתה תקלה ונהרג דם נקי על פי משפטי התורה, וגם ה' ניצב בעדת הדיינים וכיצד יתן שיצא עוות נורא כל כך לשפוך דם נקי, וכן הטעמים הנ"ל מגלים לנו חשבונות שמים, שאילו צדיק היה לא אנה לו ה' רעה וודאי שלא ע"י הדיינים, ומה שהגיעו היינו משום רשעתו.

אמנם יש להוסיף על דרך טעם זה, שגם בדיני המשפט בב"ד של מטה נחרץ דינו כהוגן כחוקי וכללי משפטי התורה, כלומר דבמה שנגזר עליו בב"ד של

מעלה ובדיני שמים דבן מוות הוא, מכל סיבה שתהיה, עדיין אין בכך פטור בדיני חו"מ, שהלא ודאי כל מה שנעשה כאן בעולם הזה, נעשה בצדק ה' כי כל דרכיו משפט [וגם בזמן הזה תני ר' חייא מיום שחרב ביהמ"ק אע"פ שבטלו סנהדרין, דין ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג או חיה דורסתו ומי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו וכו'. (כתובות ל.)], אך עדיין אין בכך פטור מחומרת הדין, ולא מצאנו בשום מקום שיפטר אדם מהדין בתואנה שמה שעולל נגזר בב"ד של מעלה.

וא"כ על כרחך יש להוסיף שהטעם הנ"ל מיישב שגם בב"ד של מטה אכן נעשה בו משפט מוצדק ככל חוקי התורה, ונראה הביאור בזה דמשעה שנהרג על פי דין, ואין שום אפשרות לחזור ולהפוך בדין, אזי מבחינת ב"ד כבר מוצה הדין עד תומו, ומעתה ב"ד מסלקין ידיהם ולא נשאר בידם לשפוט עוד דין זה, ע"י בירור וחקירה או כל דרך אחרת שהיא. ואם יש עיוות בדין ידונו על כך רק בב"ד של מעלה ובוודאי גדול יהיה עונש הזוממים כשנעשה הדין בפועל כשנהרג אדם על פיהם, ובפרט שעוללו זאת בשם התורה וע"י סנהדרין. אך לפי כח המשפט שנמסר לנו בב"ד ובסנהדרין ע"י שופט שבימך, אמרינן דמה שנעשה ע"פ חוקי התורה, והוקם דין ע"פ שנים עדים אין לבוא שוב במשפט אחר שכבר נגמר הדין באופן סופי, ואימתי נקרא גמר דין מוחלט וסופי משעה שאין אפשרות מעשית להחזיר את הדין. ומשום כך א"א לבוא במשפט עם העדים על שפיכת דם נקי בשעה שנשפך הדם על פי התורה וחוקותיה ככל כללי המשפט.

אמנם כשרק נעשה בר-קטלא למרות שנחשב כמת כמו שביארנו לעיל, בכל זאת היות ודמו עדיין לא נשפך אזי המעוות יכול להתקן, הנה כל זמן שאפשר למנוע את שפיכת הדם ולהכריזו כנקי, חובת ב"ד להפוך את הדין ולזכותו ולשפוט את הזוממים על שביקשו לעשותו בן מוות [אחר שבאה התחיה המשפטית להחיותו מהמוות המשפטי כנ"ל]. אבל משנהרג והוי חסרון לא יוכל להמנות, אזי נעצר הדין בנקודה זו ואין מהפכין שוב בדינו וחשבינן ליה שהיה חייב בדין, מכיון שבשעה שנהרג כך היה הדין.

וזהו עומק ההגדרה שדרשו כאשר זמם ולא כאשר עשה, שכל זמן ששייך לדון ולהפך בדין, רובצת האחריות על כתפי העדים המקיימים את הדין בזממתם, אבל משעה שנעשה מעשה שאין כבר דרך

להשיבו ולדון בו דין חדש אזי נעצר הדין בנקודה זו, ויצאה האחריות מידי העדים ועברה אל ב"ד ומכיון שהם דנו ע"פ כללי וחוקי התורה, לכן נחשב לדין אמת משום שבשעה שנעשה מעשה כך היה דין התורה.

אכן דין זה של 'ולא כאשר עשה' היינו רק במיתה שאי אפשר בחזרה, אבל בממון דאפי' אחר שיצא הממון עדיין אפשר בחזרה, כתבו הראשונים (תוס', ועוד) שלעולם לא מיקרי בגדר 'עשה', ולגבי מלקות נחלקו הראשונים יש שאמרו דמייא למיתה וקרינן בי' ולא כאשר עשה, אבל הרמב"ם ס"ל דלוקין אפי' בשנעשה מעשה. וביאר הגר"ח הלוי על הרמב"ם, דמשנתגלה דלקו בטעות לא מיקרי מעשה ב"ד. והיינו דבמלקות אפי' שכבר הולקה אבל את הנקלה אחיך' שנעשה בו אפשר להחזיר ע"י שנטהר את שמו ונקיים בו 'והצדיקו את הצדיק', ויש מן האחרונים (ע"י חזו"א, פנ"י) שביארו גם בשי' הרמב"ם שבמלקות קרינן בי' ולא כאשר עשה, ומה שכתב הרמב"ם שלוקים הוא מדין לא תענה ברעך, ואכמ"ל.

ג. עוד אפשר לפרש על דרך אחר, לפ"מ שביארנו במקומו שחיוב עדים זוממין נובע משום שהחשיבה תורה 'הגדת עדות' כמעשה, אע"ג שבאמת אין כאן אלא דיבורא, אכן זהו דוקא כשמדובר במשפט ודין, כלומר דלגבי הטלת חיובים ועונשים ע"י השופטים הקובעים את הדין, אז מוגדרת העדאתן כמעשה, דהעדים נתבעים על הטלת ה'דין', ורק לגבי דין וחיוב משפטי דייגינן את הגדתן כמעשה, כיון שהגדה זו פועלת את החיוב. אכן אחר שכבר נעשה המעשה אזי כבר אין

לנו לדון שהעדים עשו חיוב ודין משפטי, דהרי השתא כבר בא על ידם 'מעשה' בפועל של מיתת פלוני [ויצא לפועל חיוב המשפטי שהחילו עליו העדים]. וא"כ מעתה הדר דינא לחשבו כגרמא דלגבי עצם המיתה, שבפועל ודאי חשיב הגדת עדותן כדיבור ולא כמעשה, דהיינו כגרמא ולא כמזיק, וחייל ביה פטור גרמא כמו בכל התורה. כך שנמצא הדבר מופלא, דכל עוד שיש כאן רק זממה ולא נעשה מעשה, אזי חשיב ההגדה עצמה כמעשה, מכיון שכל הנדון הוא על חלות של דינים וחייבים בלבד, ולגבי החלת הדין מיקרי עצם העדאתן מעשה מעליא, ואולם משעה שנתבצע הדין בפועל ונהרג פלוני מחמת עדותן, [אשר לכאורה היה מן הדין להחמיר בדינם טפי, מיהו] כיון שעתה ההגדרה לאשמת העדים היא מחמת שנהרג בפועל אדם בעדותן, הרי אנו דנים אותם בכללים של מעשה וגרמא, ואמרינן שהריגת הפלוני לא נבעה ממעשה של העדים כי אם בגרמתן בלבד ופטורים, כי אין כאן מעשה ידיים כל עיקר.

והנה זהו ביאור נפלא בעז"ה בדין כאשר זמם ולא כאשר עשה, דדוקא כאשר זממו ולא עשו, וב'דין ומשפט' קא עסקינן, אז חשיבנן לעדותן כמעשה הטלת 'הדין והמשפט' והיא גופא מעשה ניהו, לענין שיחול עליהם חיוב על כך, כי בעולמו של המשפט והדין הגדת עדות נחשבת כמעשה, אבל משעה שיש כאן 'דם שפוך' שוב אין העדים נחשבים שופכי דם, ואינם אלא גורמים, ופטורים בדיני אדם, כי בעולם המעשה הדיבור אינו נחשב כמעשה. והבן.

היכל השבת

ערב שבת - ב

כדאמרו לקמן - מאי דכתיב ולקדוש ה' מכובד אמר ליה זה יום הכפורים שאין בו לא אכילה ולא שתיה אמרה תורה כבדהו בכסות נקיה (שם ק"ט). ובמכילתא - מקרא קודש - כבדהו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה (מכילתא בא ט, ספרא אמור יב).

אמנם נראה שישנו ענין נוסף בבגדי שבת שהם באים לכבוד עבודת ה' של יום השבת. והיינו מכיון שיום השבת הוא זמן שכולו קודש לעבודת ה', ולכבוד עבודה זו לובשים בגדי קודש, בגדי שירות ושרד כמו

בגדי שבת

המצוה להחליף בשבת בגדים מיוחדים - 'בגדי שבת', בפשטות הוא ענין של כבוד שבת, כדאמרו בגמרא - וכבדתו מעשות דרכיך וכבדתו שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול, וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבודתי (שבת ק"ג). והוא לכבוד קדושת היום.

ואכן מצוה זו ישנה גם בשאר מקראי קודש

בערב שבת אף על פי שאינו צריך אלא לכזית (שבת קי"ט):

ובש"ע - 'יסדר שולחנו ויציע המיטות ויתקן כל ענייני הבית, כדי שימצאנו ערוך ומסודר בבואו מבית הכנסת. הגה - ויהיה שולחנו ערוך כל יום השבת, וכן המנהג, ואין לשנות' (או"ח סימן רסב סעיף א).

וגם דין זה, מלבד פשוטו שהוא מדיני 'כבוד השבת', יש בוזה גם ביטוי לדרגה הרמה של כל היהודי בקדושת השבת. והיינו שמכיוון ששבת הוא יומו של הקב"ה אשר הוא קורא לנו לעשות את השבת יחד עמו, כמלך ומטרוניתא שמסבים יחדיו, נמצא שבשבת ביתנו הוא בחינת בית ה', ועל כן אנו מכינים את בתינו דוגמת בית המקדש, וכל הסממנים הנעשים לכבוד שבת יש בכל אחד מהם גם ביטוי להשראת השכינה.

כי המשמעות העמוקה של נתינת השבת לישראל היא שהקב"ה נוטל את עם ישראל אצלו במקומו, שהרי אין משמעות לשבת אלא אצל הקב"ה שאצלו היה מאורע זה של שבתה, אלא שלוקח אותנו אליו, כדי לעשות עמו את השבת. ובשם הס"ק מסלונים מובא - ביו"ט מצטמצם האין סוף ב"ה לכל ישראל וכו', אבל שבת היא בבחינת מלך שהכניס את העני לארמונו (תורת אבות שבת אות ט). ובלשון דומה - שבת היא בבחינה זו שהמלך מכניס את בנו להיכלו וכו' אבל יו"ט הוא בבחינה שהקב"ה יורד אליו במקומו (שם אות קסט).

ברם, אין הקב"ה מעלה את ישראל למרום, אלא כביכול אנו מכינים להקב"ה את בתינו שהם יהיו בית לה', כמטרוניתא המכינה את הבית למלך. הבית היהודי נעשה בשבת קודש בית ה', והקב"ה מכניס אותנו לביתו לעשות עמו את השבת, ביום השבת אנו נמצאים בהיכל המלך וכלשון האריז"ל בזמירותיו - **בני היכלא** (זמר לסעודה שלישיית).

ומובא בבאר היטב (סימן רסב) בשם האריז"ל, שיהיה השולחן של שבת בעל ארבע רגליים בדומה לשולחן המקדש. וכן כתב האריז"ל בזמירותיו, שבשבת יש לסדר את הבית בכל מה דאפשר שיהיה דומה לבית המקדש - 'אסדר לדרומא מנתרא דסתימא ושולחן עם נהמא בצפונא ארשי'ן.

ומקורו בתיקוני זוהר - ושבת צריך לתקנא ביה פתורא בארבע רגלין, כגוונא דפתורא דלעילא, דאתמר

כהנים בעבודתם. ואמנם גם בחול תפקידינו הוא לשרת את הקב"ה, ככתוב 'ממלכת כהנים' אבל בשבת כשאנו מקדישים עצמינו רק לכך, אזי אנו בחינת כהנים גדולים'. כמו הכהן הגדול אשר מן המקדש לא יצא ותמיד כולו כהן לה'. הכהן הגדול לבש בגדים מיוחדים, לכבוד ולתפארת, כראוי למשרת ה' ובן ביתו. ועיין ב'אבודרהם' - תפארת עטה ליום המנוחה רמז שאין בגדי שבת דומין לשל חול וכתוב בבגדי כהן לכבוד ולתפארת וכתוב לבשי בגדי תפארתך (סדר שחרית של שבת).

ומקובלי צפת נהגו על פי האריז"ל להתעטף בשבת בבגדי לבן, וב'באר היטב' כתב - והאריז"ל כתב יש ללבוש ד' בגדי לבן מלבוש העליון והתחתון והאזור והחלוק (סימן רסב סק"ד). וזה דרגה יותר נעלית, דהיינו שבשבת היהודי לא זו בלבד שנחשב ככהן גדול, אלא הוא בעת שנכנס לפני ולפנים.

מלבושים נאים וצחים באים גם לכבוד הנשמה יתירה, שהיא תוספת נשמה באדם שעל ידה מתגלה צלם האלוקים שבו. ולכן לובשים בגדים נאים ומלובנים, בחינת 'הסירו הבגדים הצואים והלבש אותך מחלצות'. כמו מלאכי השרת, כדאיתא ברש"י - לבושים לבנים ועטופים כמלאכי השרת דכתוב והאיש לבוש הבדים וכו', ובגדרים נמי אמרינן מאן מלאכי השרת רבנן ואמאי קרי להו מלאכי השרת משום דמצויינין כמלאכי השרת במלבושים נאים (קידושין עב).

והנה איתא בחז"ל על הפסוק 'כתנות עור' שבתורתו של רבי מאיר מצאו כתוב 'כתנות אור' (בר"כ כ"ב). והיינו שלפני שנפגם האדם בחטא היה לו מעטה של קרני הוד מרוב הארת נשמתו. ובשבת קודש שזוכים לנשמה יתירה שייכים לבחינה זו, ומבטאים עיני זה בבגדי שבת. וכן איתא בתיקוני זוהר שבשבת מתלבשין הנשמות בכתנות אור (הקדמת התיקוני זוהר מובא באגרא דפרקא אות קי"ז, ועיין של"ה מסכת שבת פרק גר מצוה אות סז, וב'פרי צדיק' קונטרס 'קדושת שבת' מאמר ה אות ו).

שולחנו ערוך

בגמרא - מלאכי השרת מלויין לו לאדם בערב שבת כו' וכשבא לביתו ומצא גר דלוק, ושולחן ערוך, ומטתו מוצעת, מלאך טוב אומר יהי רצון שתהא לשבת אחרת כך וכו'. אמר רבי אלעזר לעולם יסדר אדם שולחנו

1. וכן הוא מנהג ירושלים מקדמת דנא ללבוש שמונה בגדים לכבוד שבת דוגמת כהן גדול.

ביה זה השלחן אשר לפני ה', ועלה אתמר תערוך לפני שלחן, פתורא דקודשא בריך הוא דא שכניתא, וכו'. ובגין דא תקינו מארי מתניתין שולחן בצפון, ונר דליק לימינא כגוונא דלעילא, דאתמר ביה מנורה בדרום, מיטה באמצעיאתא* (תיקוני זוהר דף פד.).

וכאמור שהבית של היהודי נהיה עתה כביכול בית ה', כי הקב"ה מזמין אותנו לעשות עמו את השבת, ואנו ישראל עמו - אשרינו שזכינו - מסבים עמו בסעודה.

נרות שבת

אחד ממצוות השבת היא הדלקת הנר והיא חובה והחמירו בה מאד, ובגמרא ופוסקים הוזכרו כמה טעמים משום כבוד, ומשום עונג, ומשום שלום בית.

אמנם מצינו שיש בה גם ענין יותר נעלה שהוא בחינת הדלקת נר לפני ה' דוגמת הדלקת המנורה בבית המקדש. וכן איתא להדיא בתיקוני זוהר 'ושרגא איהי דיוקנא דמנרתא' (תיקון כא הובא בכף החיים סימן רס"ג סק"כ), והנה ידועים דברי הילקוט שמעוני בפרשת בהעלותך - 'הקרבת, בזמן שבת המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם, שנאמר אל מול פני המנורה'. ועיין שם בהגהות 'זית רענן' (להמג"א) על הילקוט שכתב דהיינו נרות של שבת (וכן כתב בקדושת לוי' - חנוכה - קדושה שלישית. והרמב"ן בפרשת בהעלותך כתב שהכוונה לנר חנוכה).

[ועיין בבעל הטורים על התורה על הפסוק שנאמר במנורה להעלות נר תמיד (שמות כז, כ) - 'נר תמיד - בגימטריא בשבת'. הנה מצא רמז לנר שבת בתורה במצות המנורה, משום שעניינה אחד. ובפסיקתא זוטרותא (מדרש לקח טוב) איתא - 'אבל צריכין אנו לידע למה נסמכה פרשת הנרות למועדים ללמדך דברי רבותינו שאמרו הדלקת נר בשבת מצוה לפיכך נסמכה למצות שבתות ומועדי ה' (פרשת אמור)].

והנה דבר זה נכלל במה שנתבאר בדברי האריז"ל

שהוזכרו לעיל - 'אסדר לדרומא מנרתא דסתימא ושולחן עם נהמא בצפונא ארשין'. וכאמור שהוא מצד הענין הנשגב שמתקיים בשבת, שעם ישראל מסב על שולחנו של הקב"ה, 'כמלך ומטרוניתא המסבים זה עם זה' והקב"ה מזמין אותנו לאכול על שולחנו, ועל כן עושים את כל סממני בית ה', והנרות הם דוגמת המנורה שבמקדש.

והנה בדומה לזה איתא בספרים ש'נרות חנוכה' הם דוגמת נרות המנורה, ועל פי דברי הר"ן שאסור להשתמש בהם כיון שנעשו זכר לנס המנורה. וביארנו במקו"א (ספר 'בן מלך חנוכה') שנרות חנוכה - בעומקם של דברים - יש בהם גם ביטוי, שביתו של כל יהודי הוא בית שיש בו השראת השכינה, ואשר על כן ראוי להדליק בו מנורה לכבוד ה'.

הנה כי כן, על דרך הרעיון ישנם שני נרות מצוה בעם ישראל שיש בהם מעין ענין הדלקת המנורה שבמקדש.

והנה בספרנו 'בן מלך המצוות התמידיות שבמקדש' (סימן ה) ביארנו בארוכה בענין מצות המנורה שבמקדש שיש בה שני גדרים מצוה, האחד מצד תיקון בית ה', שבת המקדש צריך שיהיה בו גינוני בית, והוא מסממני הבית שיש בו מנורה ונרות דולקים בערב. ועוד גדר מצוה של הדלקת נר לכבוד ה' השוכן כביכול בקודש הקדשים. [והם שני פרשיות בתורה עיי"ש בארוכה].

ונראה ששני נרות המצוה בעומק רעיונם שונים זה מזה במה שדומים למנורה. כי 'נר שבת' דומה יותר לגדר מצות המנורה שמצד תיקון בית ה', וכאמור בזמירות האריז"ל 'אסדר לדרומא מנרתא דסתימא', אולם נר חנוכה המציין את השראת השכינה בישראל, דומה יותר לגדר מצות המנורה שמצד הנר שלפני ה'.

2. והיינו שהשולחן יהא בצפון כנגד השולחן שבמקדש וכן המנורה תהא בדרום, וכמו כן המטה המוצעת שהיא מקום ישיבת האדם בסעודה, תהא באמצע כנגד הארון שבו שורה השכינה, וכענין שנתבאר בסעודת השבת הוא בחינת 'מלך ומטרוניתא שמסבין בסעודה', שכביכול המיטה שעליה מסב האדם, היא מקום ישיבת הקב"ה וכנסת ישראל מתוך ידידות זו. [וכענין הכרובים שעל הארון שהן כנגד קוב"ה וכנסת ישראל כדאיתא (ב"ב צט.) בשעה שעושים רצונו של מקום היו פניהם איש אל אחיו].

ימי הרחמים והסליחות

וכן עצם מעשה התשובה מביאה עליו חסד ורחמים ונעשה אהוב וחביב לפני השי"ת.

אולם עוד יש בכך מעצם עבודת 'ראש השנה', שהרי במעשה התשובה מקבל על עצמו עול מלכות שמים, לשמוע בקול השי"ת לשמור כל מצוותיו וללכת בדרכיו. ונמצא מקיים בזה - 'אמרו לפני מלכותי כדי שתמליכוני עליכם', שזו המלכה אמיתית, כענין דאיתא בזהר 'דממליך קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה'. ובכך גם גורם לעצמו זכיה בדין, שהרי על ידי ה'מלכותי' זוכים ל'זכרונות' שהקב"ה יזכרנו לטובה ביום הדין.

תשובה באלול כתחילת ההיטהרות של יום הכיפורים

(ב) ענין נוסף ישנו בהתעוררות של חודש אלול, מצד 'יום הכיפורים', שכן בראש חודש אלול עלה משה למרום לבקש מחילה על עוונות עם ישראל עד שנסלה להם ביום הכיפורים, ולכן ארבעים הימים הללו הם ימים של התעוררות רחמים מלעילא, וידו של הקב"ה פתוחה לקבל שבים, וכפי שהיה בימים ההם. כדאיתא בחז"ל - 'ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים - מה ראשונים ברצון אף אחרונים ברצון' (ברייתא דסדר עולם פ"ו מובא בתוספות ב"ק פב. ד"ה כדי), כלומר שכבר יש בארבעים יום הללו מעין הארת יום הכיפורים שהקב"ה נרצה לסלוח ולקבל בחיבה את השבים אליו. וכל שענינו בראשו ישיש וישמח על הזדמנות זו הבאה אחת בשנה, וינצל ימי הרחמים והסליחות הקדושים הללו, וישוב אל ה' וירחמהו כי ירבה לסלוח.

ובמשנה ברורה (הקדמה לסימן תקפא) 'הוי עת רצון, ואיכא אסמכתא מקרא 'אני לדודי ודודי לי' ר"ת אלול וס"ת עולה מ' כנגד ארבעים יום מר"ח אלול עד יוה"כ, כי באלו ארבעים יום התשובה מקובלת להיות לבו קרוב אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לו לקבל תשובתו מאהבה'. מבואר דבריו שעניינו המיוחד של חודש אלול הוא מצד ארבעים יום שלקראת יום הכיפורים, שבהם הוא עת רצון ורחמים לקבל התשובה באהבה.

וכן לגבי תקיעות השופר של חודש אלול, איתא בטור (או"ח סימן תקפא) 'תניא בפרקי דר"א, בר"ח אלול

תשובה באלול מצד הכנה ליום הדין

ההתעוררות והתשובה בחודש אלול באה מכמה טעמים ויש בה כמה גוונים.

(א) ענין אחד בעבודת חודש אלול, הוא מצד ההכנה לקראת 'ראש השנה' בו הקב"ה שופט את כל הארץ, וצופה ובוחר כל מעשי אנוש ומעללי יצרו, וכפי מצבו נקבע דינו לגבי השנה הבאה. ולכן מקדימים ומתכוננים בבקשות ותחנונים, ומתעוררים בתשובה לתקן כל איש בדקי נפשו כדי לבוא ליום ראש השנה זכאים ונקיים, ונהיה ראויים שיכתבנו לשנה טובה ומאושרה, שהרי בכדי לזכות בדין עליו להעביר את חטאיו ולהרבות זכויות. ומי שאך דעת בקרבו יחילו מעיו ויעשה כל מה שביכלתו, בטרם יעברו הימים הללו, שאחר גזר דין אפילו יביא כל אילי נביות אין מועיל לו כי אם בצעקה גדולה ותפילת רבים כדאיתא בחז"ל (ר"ה יז).

ויש לדעת שאין זו רק עצה טובה, אלא אלו הדברים מתחייבים מתוכן מצות היום של ראש השנה, שכן מצות תרועת שופר עניינה כדי שעי"ז יזכור ה' אותנו לטובה ביום הדין. וא"כ הרי ההרחבה והשלימות של המצוה היא, שנעסוק גם בשאר עניינים המביאים לזכות אותנו בדין דהיינו תשובה ותחנונים.

והוא מה שכתבו הקדמונים שראשי תיבות 'אלול' - 'אני לדודי ודודי לי', כלומר שעל ידי פעולותינו שאנו עושים כדי להתקרב אל הדוד בחודש אלול, בחינת 'אני לדודי', תתעורר אהבתו אלינו ביום ראש השנה, בחינת 'ודודי לי', שיזכרנו לטובה, ובבואו לקבוע את דיננו יזכור את ברית האהבה אשר לו אתנו.

וכן תקיעת השופר שבחודש אלול - הובא בדרכי משה (טור או"ח סימן תקפא) סמך ורמז לזה, מהפסוק 'תקעו בחודש שופר, דמשמע חודש שלם'. והנה פסוק זה בפשוטו קאי על ראש השנה, ולפי רמז זה משמע שגם התקיעות בחודש אלול הם מצד עניינו של ראש השנה.

ההתעוררות לתשובה ותיקון המעשים לקראת ראש השנה שני גוונים לה, גם מצד תוצאת התשובה שהאדם מטרה עצמו לקראת יום הדין כדי שיצא זכאי בדין, שהרי הכל תלוי רק במעשים, וכאשר שב האדם בתשובה כראוי אין זוכרים לו את מעשיו הרעים.

השנה החדשה, על האדם להתחיל דף חדש נקי מכל חטאי העבר, ועצם הדבר שתקופה חדשה באה עלינו, היא סיבה לכוונן עצמו על מצב נכון עם חיות מחודשת והתלהבות טהורה. וימי אלול הם זמן להתנקות מכל העבר ולחשב חשבון נפשו ולתקן כל מה שצריך תיקון, בכדי להתחיל את השנה החדשה בהתחדשות וטהרה וזיכוכן מלא.

יש בעידן זה גוון נוסף, שכל ימות השנה האדם נכנס לשיגרה, ותרדימת הזמן משכיחה ממנו מה הם העניינים החשובים באמת, ומרוב טירדות שוקע בצרכיו וענייניו הגשמיים. וכאשר חולפת עוד שנה ומתקרבת לסופה, הרי זה מעורר להתבונן כיצד ימי חולפים ועוברים, והנה הוא רחוק מלמלאות תפקידו, וזו סיבה נוספת להתחזק ולהתעורר, לתקן דרכיו ולהבטיח לעצמו כי מעתה יכוון צעדיו על המסלול הנכון בנתיבות התורה, ולא יניח לימיו ושנותיו לחלוף בבהלה, ולאבד את חייו.

וכעין מה שכתב הרמב"ם בטעם תקיעת שופר - אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו כלומר עוררו ישינים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם, אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם, ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה (הלכות תשובה פ"ג ה"ד).

להתפנות מכל הטרדות בימים הללו

והחכם עיניו בראשו וכל נבון יעשה בדעת, להשהות כל הטרדות מענייני העולם ועסקי הגוף וכדומה, ולדחות את הטיפול בהם עד לאחר עבור הימים הקדושים והמועדים, ולא יעסוק בהם כי אם במה שמוכרח ביותר ואין סובל דחוי. כי הימים הנשגבים הללו, צריך לנצל כל רגע מהם למלא אוצרותיו בשפע רוחני ורגשות קודש, וכן להרבות זכויות ולצרף ולטהר לבו לעמוד לפני ה' ולדבקה בו, [ועל ידי כך גם קרוב שיזכה להתברך ולהכתב לחיים טובים וממילא ייפטר מכל הטרדות המעיקות עליו]. והימים הקדושים הללו הנושאים בחובם אוצרות של רחמים ורצון, יכניסוהו אל התחלת השנה גדוש ומעוטר ברוח קדושה וטהרת הלב, קבלת מלכות שמים לעבדו בלבב שלם ובנפש חפה, ויתחיל את התקופה החדשה מתוך שמחה ומעוז חדות ה'

אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה משה עלה לה, שלא יטעו עוד אחר ע"ז, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים טז) 'עלה אלוקים בתרועה ה' בקול שופר'. לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה ובכל החודש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר (עמוס א) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו'. הרי שהתקיעות בחודש אלול יסודם בעליית משה להר בכדי לקבל את הלוחות האחרונות שניתנו ביום הכיפורים.

ויש להתבונן עוד, כי אין זה רק עת רצון והזדמנות יקרה שהתשובה נוחה להתקבל, אלא יש גם חיוב לבוא להתכפר לפני ה'. שהרי מצות היום של יום הכיפורים הוא להתכפר ולהיטהר לפני ה', ע"י תשובה ובקשת סליחה מאת ה', והנה התשובה תלויה בלב ובנפש, ואף שמצינו שישוב האדם ברגע אחד ויהיה צדיק גמור (קידושין מט:), אולם באופן רגיל נצרך האדם לתקופה מסויימת של התבוננות והתחזקות עד שהדברים חודרים אל לבבו. ולשם כך ניתנו ארבעים יום הללו שיכון האדם את לבבו לקראת יום הכיפורים ויטהר את עצמו, עד שביום הכיפורים אכן יהיה לבבו זך וטהור, 'לפני ה' תטהרו'.

תשובה מצד סיום השנה

ג) נוסף על התשובה וההתעוררות בחודש אלול מצד 'יום הכיפורים' ומצד 'ראש השנה', יש הרגש נוסף בחודש זה מצד סיום השנה.

כי בהיותו החודש האחרון בשנה, מוטל על האדם לתקן את מצבו ולשפר את מעמדו וישוב על חטאיו וימחה אותם כאילו לא היו, ויתקן את דרכיו. וכדאיתא בקדמונים שישנם ארבעה זמני תשובה, בכל יום בערב לפני שינתו וכמו דאיתא באריז"ל להתוודות ולשוב בתשובה בק"ש על המיטה. וכן בכל יום שישו הוא זמן תשובה על כל השבוע החולף. וכן בסוף כל חודש בער"ח הוא זמן תשובה על כל החודש, והוא הנקרא 'יום כיפור קטן'. וכמו כן בכל שנה החודש האחרון - חודש אלול, הוא זמן תשובה על כל השנה. והיינו משום שסוף כל פרק זמן הוא עת נכון לתקן ולשפר את כל פרק הזמן, דכל עת שהזמן נמצא עדיין ניתן בנקל לתקנו, וחלילה להניח לפרק זמן זה לחלוף ולעבור כשהוא בלתי מתוקן.

תשובה והתחדשות מצד התחלת השנה החדשה

ד) עוד יש סיבה לתשובה בזמן זה, שלרגל ביאת

כשחפניו מלאים בתורה וברוממות, נמרץ ומזורז לעלות במדרגות הסולם אשר ראשו בשמים.

מעבודת התשובה לחפש דרכי

והנה עיקר מצות התשובה היא כאשר ידוע לאדם על כשלונות ופגמים שאז חייב לתקן את דרכיו ולשפר מעשיו, וגם מוטל עליו לבדוק אחר שרשי הכשלון ולקבוע לעצמו סדר וגדרים כיצד לא ישוב לזה עוד.

אמנם יש עוד דבר שגם הוא נכלל בדרכי התשובה, והיינו דאפילו כאשר אין יודע על עצמו שום חטא, בכל זאת צריך לפשפש במעשיו ולמשמש בדרכיו וכדכתיב 'נחפשה דרכינו ונחקורה'.

והפשפש במעשים יש בו שני אופנים.

האחד לחקור אחר מעשיו וחלקי עיסוקיו, ולחפש היטב האם יש בהם צדדים של עוול או חסרון. איך הוא סדר השכמתו ואיך הוא סדר יומו. איך הם ענייני אכילתו ואיך הם דרכי עסקיו. כיצד הנהגתו עם בני ביתו וכיצד הוא מתנהג עם שאר בני אדם. כיצד הוא סדרו בערב שבת, וכיצד הם תהלוכותיו בשבת קודש. מה מצב הגותו בתורה, ומה מצב עמידתו בתפילה. מה מצבו באמונה ובטחון, ומה מצבו בצדקה וחסד. מה עם 'סור מרע' קנאה תאוה וכבוד, ומה עם 'עשה טוב' זהירות במצוות ודקדוק בהלכה, וכדומה. ויעיין היטב בכל כוחו בכל חלקי חובתו בעולמו, וישמרם לעשותם ולקיימם בכל לבבו ובכל נפשו.

עוד יש הנהגה נשגבה, והיינו לפשפש לעיתים ביסוד עצם דרכו האם היא נכונה, האם לא טעה בכל התייצבותו על הדרך הזו, האם לא הלך אחר סיבות צדדיות והתרחק מן האמת, ואולי עליו לשנות את כללות מבטו וכל הרגליו. וצריך בזה התבוננות עמוקה משוחררת מנגיעות ושוחד, ויהיו עיניו אל ה' שיהיה בעזרו וינחהו במעגלי צדק. וכשיעמוד על האמת, אל יהסס לשנות כיוון בחיים ולהלוך בנתיב חדש אשר לא הורגל בו, ומן השמים וודאי יסייעוהו ויוליכוהו במסילה אשר תביאהו לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו.

לבקר את דרכו ולעיין בה

והנה נוסף על זה שמוטל על האדם לבקר תמיד את דרכיו ומעשיו ולסקל מהם כל שגיאה ושיבוש, ולנכש את שדהו מעשבים שוטים, ולנטרה שלא יעלו

בה חרולים וקמשונים, יש לו לשום עין ולפקח על כל דרכיו, שלא יהיו ענייניו מלומדה, ואדרבה בכל עת להתחדש ולהתרענן התרעננות כללית, וכפי שאמרו במדרש 'תקעו בחודש שופר' - 'חדשו מעשיכם'. שיהיו כל מעשיו מחמת התעוררות אמיתית מתוך שייכות וחיות בעצמו של כל דבר, ולא יהיה מיושן ורדום בעבודתו יתברך.

ובכלל, יש לו לאדם לחוס על עצמו ולהיות נאמן לנפשו, ולא להסתפק בקטנות שהתהלך בהם עד היום אלא לשאוף ליותר, ולהיות עניניו נשואות ליתר שאת ויתר עז בין בתוקף הזהירות ובעיקר באיכות המעשים. ויאמר לעצמו עד מתי אדשדש באותו מעגל רדוד, האם עדיין לא הגיע הזמן לפרוץ קדימה למדרגות געלות ונישאות. ויכונן עצות בנפשו כיצד ניתן להתקדם ולהתעלות בדרכים המתאימים לנפשו ושוש נשמתו, טרם יעבור הזמן ויגיעו ימים אשר אין בהם חפץ.

ובמיוחד כאשר מתחילה תקופה חדשה, הוא זמן מתאים להתחדשות. וכשם שמשנה את עצמו ונכנס לסדר חדש של עבודה ותוספת מעלה, כך גם מן השמים ישנו את כל הגזירות לטובה בתוספת מעלה וברכה ויחדשו עליו שנה טובה ומתוקה לחיים טובים ומאושרים.

התודה והברכה לידידנו הנכבדים מתומכמי מכוננו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **ישראל אשר גוטליב** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
בגאון רבי **חיים חזן** שליט"א
לרגל נישואי הבן

ברכת מזל טוב לידידנו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב **יעקב מאיר קלצקין** שליט"א
לרגל הולדת הבת

ברכת מזל טוב

מעומקא דליבא שלוחה בזה, ברכת מזל טוב חמה ונרגשת לידידנו עוז, האי גברא רבה ויקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מקים אהלה של תורה, איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה, העסקן הנמרץ

הרה"ח רבי **בן ציון שטיינברג** שליט"א מסור מזה שנים בנאמנות לפעולות המכון ושותף נאמן להדפסת ספרי וכתבי רבינו זצ"ל

ונוות ביתו החשובה

לרגל שמחת נישואי בנו שניאור זלמן הי"ו עב"ג בשעתו"מ

יהי רצון שיזכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה

וזכות החזקת והקמת התורה העמוד להם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבו לטובה ולברכה אמן.

בברכה
הנהלת המכון

ברכת מזל טוב ורוב נחת

מעומק לבנו הנרשג הנו משגרים ברכת מזל טוב נלבבת להאי גברא יקירא איש חי רב פעלים לתורה ולתעודה העוסק העשירה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה חביבו ונאמן של מורינו ורבינו זצוק"ל העסקן הנמרץ מחשובי אברכי קהילתנו

הרה"ח רבי **אריה קרישבסקי** שליט"א

הנהגו
העשה לילות כיוסם ומשקיע עול ביום לילא לאות למען המסרה הקדושה של הוצאת והדפסת ספרי מורינו ורבינו בעל ה"בן מלך" זצוק"ל ונושא בגטל קיומו של המכון במסירות ובנאמנים כבירים ולזוגות החשובות תחי' העומדת לימינו בכל מפעלות הקודש

לרגל השמחה הגדולה בהיכנס בנו היקר **נחמן ישראל** הי"ו לעול תורה ומצוות

זכותו של רבינו ותורתו העמוד לו ולמשפחתו לעולמי עד לרות רוב נחת ממנו ומכל צאצאיהם תחי ברכת ה' עליהם בכל אשר יעשו ויבכו לתורה הגדולה עשיר וכושר וברכה על כלי די

מכון "כתבי בן מלך" צוות המשרד צוות העורכים

מכון ישיבת אונטר
אונטר
תל אביב-יפו

ראש אגודת הרב"ש משה קרישבסקי
בנשאות נאבד ויכל תוראה האמן הגדול רבי משה ברוסדורפר שליט"א

ברכות שמים מעל

ברגשי גיל ושמחה הנונו לשגר את מיטב איחולנו הלבביים להאי גברא יקירא, גיבור כאיר, בעסקנות ועשיית ציבורית הן בקהל עדת ירושלים והן מחוצה לה, למען החיות עם רב, זה המרגיז ממלכות ליום ולחדש חידושים בפעילות ורעיונות למען כבוד שמים,

ה"ה הרה"ח רבי **אריה קרישבסקי** שליט"א

מנהל אגודת אונטר
ונוות ביתו מנב"ת תליט"א

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו החשוב **כמה נחמן ישראל** נ"י ויזרה

יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידכם ואך טוב וחסד ששון ושמחה יישמעו במעונכם תמיד, ותרוו ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה כל הימים, אמן

בהדרת יקר
אגודת אונטר בארץ הקודש רבני האגודות

בס"ד

ברכה לראש משביר

ברגשי כבוד ויקר הנונו לשגר את מיטב ברכותינו הלבביים, לאיש החזון והמעשה, אומר מעט ועושה הרבה, לעור ואחיסמך לעם ישראל, להחיות עם רב, הן בקרב קהילתנו הקדושה והן מחוצה לה, והכל בהצנע לכת

ה"ה הרה"ח ר' **אריה קרישבסקי** שליט"א

ונוות ביתו החשובה תליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונם בהיכנס בנו הנה"ח **כמה נחמן ישראל** נ"י לעול תו"מ

יתן ד' שתרווה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ובהמשך המפעלים הכבירים עד ביאת ינון בב"א

בברכה
אברהם אייזנבאך מזכיר

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com